

Załącznik do Uchwały Nr XV.96.2016
Rady Gminy Raciąż
z dnia 18 marca 2016r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W
RODZINIE NA LATA 2016-2020**

Wstęp

Podstawą Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390). Ustawa ta definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtujący osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Bardzo ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły a zachowania członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w środowiskach patologicznych. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny a znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.

Przemoc w rodzinie przybiera różne formy od fizycznej przez psychiczną, seksualną po ekonomiczną. Rzadko jest jednorazowa. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Podstawa opracowania programu

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. Nr 180, poz. 1390).
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015r. poz. 163).
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz.U. z 2013r. poz. 135 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2015r. poz.1286).
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011r. Nr 209, poz.1245).

Wyróżniamy następujące rodzaje przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.
2. **Przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy.
3. **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.
4. **Przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie , którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.
5. **Zaniedbanie** – to ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Inny podział przemocy to:

1. **Przemoc aktywna** – na, która składają się głównie nadużycia. Nadużycia to opisana wcześniej przemoc fizyczna, psychiczna i seksualna.
2. **Przemoc pasywna** – rozumiana jako zaniedbanie, zaniechanie opieki.
3. **Przemoc gorąca** – u jej podstaw znajdujemy furję, czyli dynamiczne i naładowane gniewem zjawisko pęknięcia tamy emocjonalnej, uruchamiającej agresywne zachowanie. Furia najczęściej rozładowuje się w aktach bezpośredniej agresji fizycznej i psychicznej. Towarzyszy jej pragnienie wywołania cierpienia i spowodowanie jakichś szkód.
4. **Przemoc chłodna** – wydaje się znacznie spokojniejsza, choć czasem jest to spokój pozorny, skrywający silne emocje, ale skutecznie tłumione i kontrolowane. Sprawca sprawia wrażenie spokojnego, zrównoważonego, a w istocie realizuje pewien plan, dąży do osiągnięcia określonego celu. Jest nastawiony na wtargnięcie w psychikę ofiary.

Cykle przemocy:

1. **Faza narastania napięcia** – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe.
2. **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów nie zwracając uwagi na krzywdę innych.
3. **Faza miodowego miesiąca** – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej. Po okresie miodowego miesiąca cykl ten się powtarza.

Cechy przemocy:

1. **Jest intencjonalna** – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
2. **Siły są nierówne** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy.
3. **Narusza prawa i dobra osobiste** – sprawca wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.)
4. **Powoduje cierpienie** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary. Doświadczanie cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem wynikającym z działania lub zaniechania działania człowieka; jest intencjonalna (zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu); wykorzystuje przewagę sił; narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny; powoduje szkody na zdrowiu fizycznym, psychicznym oraz cierpienie i krzywdy moralne u osób, których dotyka.

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Przemoc domowa jest problemem złożonym, o którym nie łatwo się rozmawia a jeszcze trudniej zbadać. Istniejące statystyki pozwalają jedynie oszacować jego przybliżone rozmiary. Oficjalne statystyki nie obejmują niezgłaszanych przypadków przemocy, a problematyka przemocy traktowana jest jako sprawa wstydliva, drażliwa, skrywana w czterech ścianach domu.

Program jest skierowany do ogółu mieszkańców Gminy Raciąż, a szczególnie do tych, którzy są uwikłani w przemoc jako: ofiara przemocy, sprawca przemocy lub świadek przemocy.

Cele programu

1. Zwiększenie w środowisku lokalnym dostępności i skuteczności pomocy dla osób uwikłanych w przemoc.
2. Podnoszenie kompetencji lokalnych służb działających w obszarze przemocy domowej.
3. Zwiększanie wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie.

Cele te będą realizowane m.in. poprzez:

1. Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie.
3. Wsparcie rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.
4. Edukację społeczeństwa w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

Działania

1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy, w tym ustalenie liczby rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych (plakaty, ulotki, broszury, artykuły, konferencje itp.).
3. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raciąż.
4. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej dotyczącej przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
5. Podejmowanie działań mających na celu uwrażliwienie mieszkańców gminy na problem przemocy w rodzinie.
6. Działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczo-wychowawczych kompetencji rodziców, w szczególności w rodzinach zagrożonych przemocą.

7. Realizacja różnych projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony osób doświadczających tej przemocy.
8. Wspieranie inicjatyw podmiotów realizujących działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
9. Współpraca z placówkami służby zdrowia w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie

Skalę problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raciąż najlepiej zobrazują statystyki opracowane na podstawie danych zebranych w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Na podstawie nowego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku prawo do sporządzania „Niebieskiej Karty A” formularza inicjującego postępowanie zyskali dodatkowo przedstawiciele oświaty, służby zdrowia oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Przedstawione poniżej zestawienia pokazują, iż od 2012 roku do 2015 roku w 100 rodzinach w ramach funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie została wszczęta procedura „Niebieskiej Karty” w związku z podejrzeniem występowania przemocy w rodzinie (w kilku przypadkach w rodzinie była więcej niż jedna Niebieska Karta A).

Procedura „Niebieskiej Karty” została głównie wszczęta przez przedstawicieli Policji, którzy najczęściej otrzymywali zgłoszenia o podejrzeniu przemocy, natomiast w drugiej kolejności są przedstawiciele Pomocy Społecznej.

Institucja wszczynająca procedurę „Niebieskie Karty”	2012 Rok	2013 Rok	2014 Rok	2015 Rok	Razem
Policja	16	38	30	24	108
Pomoc Społeczna	0	5	1	0	6
Ochrona Zdrowia	0	0	0	0	0
Oświata	0	0	0	0	0
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0	0	0
Razem	16	43	31	24	114

Po przeanalizowaniu wszystkich „Niebieskich Kart” można stwierdzić, że do przemocy najczęściej dochodzi w związkach małżeńskich i nieformalnych (konkubinat). Dokonując analizy wszystkich przypadków należy stwierdzić, że osobami pokrzywdzonymi są przede wszystkim kobiety, natomiast sprawcami przemocy domowej są mężczyźni – mąż, syn, konkubent. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego nie mają zapewnionej podstawowej potrzeby psychologicznej jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Przejawiają wiele negatywnych uczuć takich jak: lęk, wstyd, poczucie winy. To często sprawia, że występują u nich silne zaburzenia emocjonalne.

Problem przemocy w rodzinie występuje w rodzinach, w których pojawiają się równoległe inne problemy np. uzależnienie i nadużywanie alkoholu, problemy finansowe. Dotyczy rodzin nie tylko patologicznych, ale również zdarza się w tzw. „dobrych domach”.

Z analizy „Niebieskich Kart” wynika, iż większość przypadków gdzie stwierdzono zjawisko przemocy istnieje również problem nadużywania i uzależnienia sprawców przemocy od alkoholu. Da się również zauważyć, że dominującą formą przemocy występującą w większości rodzin jest przemoc psychiczna, która towarzyszy każdemu innemu rodzajowi przemocy. Do najczęstszych przejawów przemocy należą awantury domowe, w tym awantury pod wpływem alkoholu, poniżanie, wyzwiska, krytykowanie, niepokojenie, groźby jak też pobicie, uderzenie, popychanie, kopanie.

Od czasu powołania Zespołu Interdyscyplinarnego działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają charakter współpracy interdyscyplinarnej, aby jeszcze skuteczniej zapobiegać przemocy w rodzinie i zwalczać jej negatywne skutki i zwiększyć skuteczność dotychczasowych działań. Będzie to stanowić główny cel programu.

Finansowanie programu

Źródłem finansowania Programu Przeciwdziałania w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Raciąż będą środki własne gminy, dotacje oraz środki pozabudżetowe pozyskane z innych źródeł.

Realizatorzy programu

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążu
2. Komisariat Policji w Raciążu
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
4. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przemocy w Rodzinie
5. Placówki Oświatowe
6. Służba zdrowia
7. Podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.